

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes Juridico-Theologicæ De Jure, & Justitia

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum ; [Graz], 1714

§. IX. Practicæ resolutiones circa contractus ex errore, aut dolo initos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40013

Sed affirmandum est etiam hos va-
re ex communiore Theologorum cum Lu-
go n. 77. ex *L. rem alienam 28. ff. de
contrahenda emptione*, & *L. qui vas
48. ff. de furtis*: in priore rei alienæ u-
tique venditoris dolo obtrusæ emptio te-
net, in posteriore fur pretij pro re furti-
va accepti fieri Dominus asseritur, ergo
valet contractus: sed emptio & venditio
est contractus bonæ fidei. Ratio autem
est, quod probabiliter omnes contractus
dissolubiles jure naturali claudicent, id
est, ex parte deceptoris sint irrevocabi-
les, ex parte verò decepti ad hujus libi-
tum possint rescindi, quamdiu autem
non rescinduntur, obligant, ergo cum
jurium correctio sit evitanda in dubio po-
sitivum jus ita est exponendum, ut mi-
nimè à naturali recedant, ergo cum nul-

lus textus juris positivi manifestè irritet
contractum ullum, etiam fidei bonæ ini-
tum cum errore, & dolo accidentali stan-
dum est etiam de jure positivo eos valere.
Dixi probabiliter ob dicta n. 53.

Ad oppositæ sententiæ textus respon-
detur, quod prior & posterior verificetur
Societatem esse nullius momenti ex parte
decipientis, ut hic nullum jus acquirat,
obligetur tamen in conscientia servare
contractum decepto volente.

Limita dicta de dolo accidentali, si
hic à tertio commissus sit non faciente u-
nam moraliter personam cum contrahen-
te non potest resilire à contractu deceptus,
quia tunc nullam patitur injuriam ab al-
tero contrahente, ergo nolente hoc non
potest resilire, sed habet solum actionem
contra deceptorem, Lugo n. 83.

§. IX.

*Practicæ resolutiones circa contractus ex errore aut
dolo initos.*

229. **Q**uaeres primò an si post contra-
ctum initus se objiciat diffi-
cultas, quæ initio objecta impedivisset
contractum, liceat eam ignorantem resili-
re? quæstio est magni momenti: quia in-
terdum rescinditur contractus propter ali-
qua nova emergentia antecederet igno-
ta, aliquando verò non: desideratur i-
gitur regula generalis discernendi?

Resp. Non subsistere regulam ab a-
liquis assignatam apud Sanch. hanc,
quoties occurrit aliquid, quod ab initio

cognitum à contractu abstraxisset, toties
contractus ab initio initus fuit invalidus,
quia, ut fortiter impugnat, *L. 4. in De-
cal. c. 2. à num. 18.* Sequeretur plurima
matrimonia, & professiones religiosas
invalidas fore, aut in dubium vocari pos-
se ob difficultates non prævisas efficaciter
retrahentes, unde ipse loquens de pro-
fessione, & voto non faciente religio-
sum negat obligare superveniente nota-
bili rerum mutatione. Lugo *Disput. 22.
num. 87.* distinguit inter contractus gra-
tuitos,

uitos, & onerosos, primos vult irritos, etsi error vel dolus non sit circa substantiam sed circa aliquid aliud, quo cognito non fuissent initi, nisi illud aliud hic, & nunc non movisset: sic datio Eleemosynæ, subsistit, modo adsit paupertas, etsi huic annexa impietas, quæ cognita impedivisset; carentia enim impietatis non movet, sed realis miseriam sublevatio.

Contractus onerosi si sint ex natura indissolubiles, uti professio; & matrimonium, aut vota verum Religiosum efficientia etiam simplicia, nisi error vel dolus sit substantialis, non sunt irriti, nec irritandi: fiunt enim secundum naturam suam, horum autem natura est fieri eos absolutè non sub Conditione restringente ad alia extra substantiam. Ceteri contractus onerosi jure positivo & naturæ non sunt irriti, sed irritabiles. Regula hæc est conformis dictis à n. 227.

Nec displicet Regula Wadingi, quod tunc contractus fuerit invalidus, quando etiam secluso dolo difficultas ignorata est tam enormis, ut virum cordatum à contrahendo deterreret, quia nemo præsumitur consensisse in rem tam arduam.

In dubio an supervenerit notabilis rerum mutatio, aut error notabilis circa promissum, aut an id, quod finaliter movit, cessaverit, standum est pro valore promissionis & voti Lugo n. 91, quia possident promissio, & votum.

230. Quæres secundo an error, aut dolus circa pretium mercis vitiet contractum? Pretium justum est, quod æquat valorem mercis, si taxatum sit à Magistratu dicitur legitimum, seu legale, si autem communis hominum æstimatio id taxet, dicitur naturale, sive vulgare. Legale tenentur observare sub mortali

etiam Ecclesiastici, nam etiam hi obligantur ad pretium justum, quale est legale. Lugo *Disp.* 26. n. 37. cum cæteris Theologis.

Vulgare est divisibile, id est, habet latitudinem ex arbitrio privatorum, est enim triplex; Summum, seu rigorosum, medium, seu moderatum, infimum, sive pium. Quanta autem distantia possit esse inter pretium infimum & summum est incertum inter Doctores Lugo duplex ponit exemplum n. 39. Dicens; si medium sint floreni decem, summum erunt undecim, aut undecim cum dimidio, infimum 9. aut 8. cum medio, item si medium sint centum, summum erunt 105, infimum 95. quia eandem rem secundam diversitatem affectuum, ac judiciorum æstimant alij centum alij centum & 5. alij nonagintaquinque idcirco quodvis est justum, ac probabiliter merci, unde cum pro varietate circumstantiarum variantur judicia, consequens est etiam variari pretij quantitatem justæ naturalis.

Inter causas aliàs variandi pretium sunt sequentes Primò labor, sumptus, & periculum in mercibus coemendis, transportandis, & conservandis. Secundò damnum emergens, aut justum lucrum cessans ex venditione. Tertio singularis venditoris ad rem affectio, ac delectatio exinde promanans. Quarto periculum pretij acquirendi, & molestia, dum merces dantur pro pretio futuro. Quintò mercium penuria, & multitudo ementium auget pretium, imminuit autem copia illarum, & paucitas ementium. Sextò modus vendendi, & emendi, plus enim exigitur dum venduntur res singulatim, aut ad creditum, quam cumulatim, & pro parato ære minus valent

merces ultro oblata, quam dum ultro-
nèe offeruntur, signum est paucitatis e-
mentium, ubi autem sunt crebra, &
minuta venditionis est plus laboris, ergo.
Ratio omnium est. quod hæc omnia sint
pretio æstimabilia, ergo sunt compensa-
tioni obnoxia.

Econtra injustus est titulus augendi
pretium propter emptoris inopiam, ne-
cessitatem, utilitatem (necessitas & uti-
litas publica taxat pretium, secus priva-
ta) aliàs carius posset vendi panis fameli-
co, quàm diviti. Ratio est, quod hæc
non sint aliquid vendentis, sed ementis;
contra illius est specialis affectio, aut
utilitas, aut necessitas rei, quam vendit,
consequenter se privat non solum do-
minio, sed etiam speciali affectione, ob-
lectatione &c. in gratiam emptoris, etiam
non est titulus augendi pretium præcisè,
quod emptor sit exterus *Cap. 1. de emp-
tione, & venditione.*

Resp. Nunc ad quæstionem secun-
dam primò non vitiatur contractus rem
eandem vendendo pretio justo naturali
summo, alteri medio, alteri infimo, quia
nullus est dolus, aut error, etsi vendi-
tor summum extorqueat mendacijs aut
perjurijs, affirmans sibi tanti stetisse,
quia non agit contra justitiam.

Resp. Secundò postquam est con-
ventum de pretio infimo justo, si venditor
decipiat emptorem occultè accipiendo su-
premium decipiendò hunc, aut in nume-
ro pecuniæ, aut in pondere vel mensura
rei emptæ, peccat contra justitiam cum
obligatione restitutionis contra Joannem
Medinam & Petrum Navarra improbabi-
liter negantes, quia venditor nullum ha-
bet jus ad pretium majus post conventio-
nem de infimo; Pariter ex opposito Em-

ptor consentiens in summum nequit age-
re citra injustitiam, ut acquirat infimo:
quia venditor acquisivit jus ad summum.

Resp. Tertio fallacijs extorquens ab
emptore pretium ultra justum summum
(idem est de emptore, si hic fraudulen-
ter aut ex errore venditoris salvat infra
infimum justum) secundum omnes pec-
cat contra Justitiam cum onere excessum
restituendi danti ultra summum, sup-
plendi verò justum infimum in casu de-
cepti venditoris.

Læsus ultra dimidium pretium, si
ve is sit venditor, sive emptor, potest
etiam in foro externo agere contra læso-
rem, ut vel ad justum pretium reducat,
vel ut contractum rescindat, prout læ-
dens maluerit *L. 2. Cod. de rescind.
vendit.* quando læsio est infra dimidium,
jus ad evitandas lites non admittit actio-
nem rescindendi contractum in foro ex-
trinfeco etiam Ecclesiastico. *L. 2. Cod.
furtis* in foro tamen interno læsor tene-
tur reducere ad æqualitatem, & ut hoc
faciat, potest læsus viâ denuntiationis
agere in foro Ecclesiæ, etsi nequeat actio-
ne directa, quo sensu intelligendi sunt
alij cum Covarruu.

Quapropter leges imperiales per-
mittentes in contractu emptionis circum-
ventionem mutuam, ut videre est in *L. 1.
In causa 16. ff. de minoribus*, ubi §. 4.
Pomponius ita loquitur: *in pretio emp-
tionis, & venditionis naturaliter li-
cere se circumvenire*, nempe infra ju-
sti pretij dimidium, si advertentur juri
naturali, sunt correctæ *arg. Cap. fin. de
prescript.* vel si non advertentur, intel-
ligendæ sunt quod jure gentium non de-
tur actio, nisi excessus fuerit major di-
midio.

midio, De cetero contractus valet, aliàs non daretur actio ad rescindendum.

231. Quæres tertio an venditor dolose agat non detegendo emptori mercis vitium, quod potest esse, vel mercis extrinsecum, ut si venditor sciat brevi pretium imminuendum propter superuenturam copiam, aut per autoritatem publicam &c. vel est intrinsecum, id est, provenit ex principijs merci intrinsecis, ut si pannus sit adustus, & ideo infirmus, aut cariosus, vinum corruptum &c. *Resp.* Primò nullum committi dolum, si venditor non detegat vitium mercis extrinsecum. Est communior apud Lugo *Disput. 26. n. 140.* contra Medinam. Ratio quia merx adhuc justo pretio, id est, communi venditur, pecuniaque secundum communem valorem expenditur, neque notitia privata futuræ imminutionis pretij obstat, quia ab ea non desumitur valor mercis, ac pretium, aliàs Joseph in Ægypto injustè coëmisset pretio currente frumentum sciens ex divina revelatione fore brevi carius.

Hinc potest pretio currente vendi liber, quem scio prohibendum, esto vitium, propter quod prohibendus est, sit præsens: quia adhuc pretium ex æstimatione communi est justum Lugo *n. 144.* contra Salonium, Salas.

Responsum amplia, ut procedat, quod venditor talis regulariter non peccet etiam contra charitatem Lugo *n. 147.* cum Molin. Less. Covarruu. quia utitur jure suo; qui usus per accidens se habet, quod emptor patiatur damnum; aliàs non possem precibus inducere testatorem, ut priore abrogato me scribat heredem. Dixi *Regulariter*, quia si emptor graviter pateretur, venditor ex

charitate tenetur cum aliqua sua jactura impedire.

Resp. Secundò ad quaestionem tertiam vitia intrinseca mercis patentia, ut si equus patenter sit cæcus non est obligatio patefaciendi; ita omnes cum D. Thoma hic *q. 77. Art. 3.* nisi stupiditas emptoris prodat imperitiam discernendi Lugo *n. 130.*

Secundò ex occultis defectibus sunt detegendi concernentes substantiam rei, ubi nomine substantiæ intelligitur res vendita, non secundum se quomodocumque considerata sed ut utilis in ordine ad communes usus, ad quos emi solet: unde emptoria ad aliquem usum, ad quem est omnino inutilis dicitur substantialiter defectuosa, Dicastillo de just. *L. 2. tract. 9. Disp. 4. n. 7.* aut si est licigiosa, & tamen venditur pro integra, aut si venditur fundum ut liberum cui tamen est servitus annexa, Haunold. *tract. 10. n. 150.*

Tertio quando res venalis occulto vitio infecta adhuc utilis est ad usum quotidianum, nec emptor interrogat de vitio, nec venditor illud ullâ arte palliat, v. g. pretio justo vendit vinum quotidiano usus aptum, at inutile ad finem ab emptore intentum v. g. ad conservandum, quem finem non expressit, sed prægustato vino contraxit, venditor tacendo non peccat contra justitiam, postea tamen tenetur ad summum ex charitate (si inquit Haunold. sine suo gravi damno potest) monere per se aut per alium, ut vinum brevi expendat, Lugo *n. 104.* oppositum dic. si Emptor exprimeret finem.

Multo minus est obligatio manifestandi vitium Emptori non quaerenti, quando ei exinde nullum imminet periculum (quod probabilis procedit etiam quoad

quoad vitia notabilia Dicastillo n. 35. fa-
 vet S. Thomas loquens indefinitè) dum-
 modò justo pretio vendatur, etsi Emptor
 sciens defectum non emeret, error enim
 concomitans non dissolvit contractum nisi
 sit substantialis, Dixi quando Emptori non
 imminet periculum; si enim imminet illi aut
 tertio est obligatio sub mortali manifestan-
 di, aliàs teneretur totum damnum resar-
 cire L. Julianus ff. de actionibus empti.
 Lugo n. 127. ex communi dans rationem,
 quod exponens talem mercem cum vitij
 taciturnitate sit secutorum malorum
 causa, ut si vendat cibum noxium, equum
 recalcitrantem, aut ambrosium, seu ino-
 pinatè resilientem, medicinas effatas pro
 efficacibus.

Quod si Emptor interroget in gene-
 re, aut in specie de vitio etiam levi de-
 bet detegi, aliàs dolus dat causam con-
 tractui, nisi sit modicus defectus, qui
 etiam scitus non impediret contractum,
 qualis videretur, si novum vinum sit ejus-
 dem substantiæ, bonitatis, & utilitatis,
 cum illa, quæ ab Emptore intenditur &
 ei velut conditioni voluntatem alligaverit,
 ut si vinum novum sit æquè bonum ac
 vetus, quod Emptor intendit emere Spo-

ret tr. 6. in Dec. c. 2. n. 86. unde si Emp-
 tor putans vinum esse Hungaricum, dum
 est Austriacum: aut e contra potest pro ta-
 li vendere pretio justo, etsi dixisset esse
 Austriacum cum sit Hungaricum licet non
 emerent, si scirent aliud esse à putato,
 quia mendacium tale non est perniciosum.
 Dicast. n. 53. in fin. Molin. Disput. 352.

Dices est deceptio contra substan-
 tiam. Respondet Dicastillo n. 55. esse
 contra substantiam materialem, secus
 contra contractus substantiam, nihilomi-
 nus de rigore juris talis contractus est ve-
 rosimilius nullus Wading, D. 7. dub. 9.
 §. 2. ex L. in venditionibus ff. de con-
 trahend. Empt.

Habens vinum generosum non pot-
 tens id vendere ob altitudinem pretij,
 potest id aquà mitigare, ac sic reducere
 ad æqualem bonitatem cæterorum, quæ
 communiter venduntur, ac pretio justo
 vendere, Dicastillo n. 64. cum Less.
 Lib. 2. c. 21. n. 83. Molina D. 353. quia
 tamen Lymphatum facillè acescit, aut
 evanescit, si Emptor id servaret, mo-
 nendus foret, ut dixi ad finem Respon-
 si Primi,

